

Blinčeve nagrade 2019

POROČILO O PODELITVI

Na slavnostni prireditvi, ki je potekala 24. 10. 2019 v Peterlinovem paviljonu na Jadranski ulici v Ljubljani so bile prvič podeljene Blinčeve nagrade za raziskovalno in strokovno delo na področju fizike. Nagrade so namenjene vsem slovenskim fizikom, podeljujeta pa jih Fakulteta za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani in Institut »Jožef Stefan«. Blinčevo nagrado za fizike na začetku kariere je prejel prof. dr. Matjaž Perc, Blinčevo nagrado za vrhunske enkratne dosežke dr. Martin Klanjšek, Blinčevo nagrado za življenjsko delo pa prof. dr. Peter Prelovšek. Slavnostna govornika na podelitvi sta bila minister za izobraževanje, znanost in šport dr. Jernej Pikalo in direktor ARRS prof. dr. József Györkös.

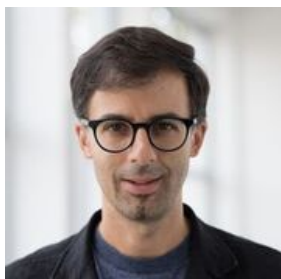
Slovenski fiziki dosegajo mednarodno odmevne uspehe na različnih področjih fizike, so avtorji številnih prestižnih publikacij v najuglednejših znanstvenih revijah in vodijo velike mednarodne projekte. V njihovi sredini je že dlje časa obstajala želja po posebnih nagradah, s katerimi bi počastili najodmevnejše dosežke in najodličnejše raziskovalce v svoji sferi. Ideja o nagradah se je povezala z željo po spominu na življenje in delo enega najuglednejših slovenskih fizikov, akademika prof. dr. Roberta Blinca (1933-2011).

Dobitnike Blinčevih nagrad za leto 2019 je izbral poseben **Odbor za nagrade**, ki je med prispelimi predlogi izbral tri nagrajence.

Blinčevo nagrado za fizike na začetku kariere je prejel **prof. dr. Matjaž Perc** s Fakultete za naravoslovje in matematiko Univerze v Mariboru. Prof. Perc se ukvarja z teoretičnim opisom človeškega sodelovanja, še posebej z reševanjem problema močne recipročnosti in problema defekcije drugega reda ter razvojem podsistemske stabilnostne analize agentskih sistemov, kot nove metode za analizo družbenih modelov. Ti prispevki so vzpostavili močne vezi med fiziko in družbo na osnovi spodbujanja medsebojnega sodelovanja, zagotavljanja javnih dobrin in ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Blinčevo nagrado za vrhunske enkratne dosežke na področju fizike je prejel **dr. Martin Klanjšek** z Instituta »Jožef Stefan«. Njegov nedavno objavljeni prispevek v eni izmed najprestižnejših fizikalnih revij (Nature Physics) poroča o obstoju zelo nenavadnih kvazidelcev-anjonov. Pred štirimi desetletji je o teh delcih razmišljal Nobelov nagrajenec Frank Wilczek, prva eksperimentalna potrditev njihovega obstoja pa je uspela ravno skupini pod vodstvom dr. Martina Klanjška. Anjoni so zanimivi predvsem zato, ker jih je mogoče med seboj plesti v različne vozle, ki imajo spomin. Z njimi je mogoče izvajati kvantne logične operacije, ki bi bile lahko osnova za protokol delovanja morebitnega topološkega kvantnega računalnika. Zato

predstavlja dosežek dr. Martina Klanjška tudi korak naprej proti uresničitvi topološkega kvantnega računalnika, ki je nekakšen sveti gral današnje tehnologije.

Blinčevo nagrado za življenjsko delo s področja fizike pa je prejel **prof. dr. Peter Prelovšek** s

Fakultete za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani in Instituta »Jožef Stefan«. Prof. Prelovšek je v domačem in mednarodnem prostoru nedvomno najbolj prepoznaven slovenski raziskovalec na področju teoretične fizike trdne snovi. V svojem zgodnjem obdobju je pogosto sodeloval z akademikom prof. dr. Robertom Blincem pri študiju inkomenzurabilnih sistemov. Ključni je zlasti njegov prispevek pri razvoju in študiju teoretičnih modelov inkomenzurabilnih struktur. Za delo na tem področju je leta 1985 prejel Kidričevo nagrado.

Prof. dr. Peter Prelovšek je pri znanstvenem delu postavil visoke kriterije, ki jih je nato uveljavljal tudi pri svojih sodelavcih. Preko sodelovanja v vodstvenih strukturah je bistveno vplival na razvoj teoretične fizike v Sloveniji. Med drugim je zasnoval ter zagovarjal obvezno podoktorsko izpopolnjevanje, kar je vplivalo na dvig kvalitete raziskovalnega dela na področju teoretične fizike kondenzirane snovi. Bil je izjemno uspešen vodja Odseka za teoretično fiziko Instituta »Jožef Stefan«, član Komisije za nagrade Sklada Borisa Kidriča, dekan Fakultete za matematiko in fiziko Univerze v Ljubljani, svetovalec direktorja Instituta »Jožef Stefan« za področje fizike in član Znanstvenega sveta istega instituta, član Komisije za doktorski študij in Komisije za raziskovalno dejavnost Univerze v Ljubljani ter član Senata Univerze v Ljubljani.

Širina znanstvenega opusa prof. dr. Petra Prelovška se ne kaže le v širokem obsegu raziskovalnih področij teorije trdnih snovi, na katerih raziskovalno deluje, temveč tudi v razvoju analitičnih in numeričnih metod. V znanstveni sferi je znan kot izumitelj t.i. Lanczoseve metode pri končni temperaturi, ki jo je razvil skupaj s svojim doktorandom dr. Janezom Jakličem in jo danes uporablja več skupin po svetu.

V obdobju številnih gostovanj v tujini, sodelovanj v različnih mednarodnih projektih in organizacij znanstvenih srečanj je vzpostavil široko mrežo sodelavcev iz tujine in tako znatno prispeval k mednarodnemu ugledu teoretične fizike v Sloveniji. Te mednarodne povezave je izkoristil za promocijo mladih doktorjev znanosti. Izjemno dejaven je bil tudi na pedagoškem področju, kjer v študijske programe s področja fizike vpeljal številne sodobne tematike.

Organizacijski odbor prireditve »Podelitev Blinčevih nagrad 2019«

V Ljubljani, 30. 10. 2019